

USTAWA
z dnia 20 czerwca 1985 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych

Dział I
Sądy

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

- § 1. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej.
- § 2. Sądami powszechnymi są sądy apelacyjne, sądy okręgowe i sądy rejonowe.

Art. 2.

- § 1. Sądy powszechne rozstrzygają sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawami innym sądom.
- § 2. Sądy powszechne rozstrzygają także sprawy nie wymienione w § 1, jeżeli zostały przekazane do ich właściwości odrębnymi ustawami.

Art. 3.

- § 1. Sprawy należące do sądów powszechnych rozpoznają sądy rejonowe, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawami do właściwości sądów okręgowych.
- § 2. Sądy okręgowe rozpoznają ponadto środki odwoławcze od orzeczeń sądów rejonowych; środki odwoławcze od orzeczeń sądów okręgowych, wydanych w pierwszej instancji, rozpoznają sądy apelacyjne.

Art. 4.

- § 1. W skład sądu powszechnego wchodzi prezes, wiceprezes lub wiceprezesi oraz sędziowie.
- § 2. Sędziów powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421, Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367; z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 751, 752 i 753, Nr 121, poz. 769, Nr 124, poz. 782, Nr 133, poz. 882, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 160, poz. 1064, Nr 162, poz. 1118 i 1125; z 1999 r. Nr 20, poz. 180, Nr 60, poz. 636, Nr 75, poz. 853, Nr 83, poz. 931, Nr 110, poz. 1255; z 2000 r. Nr 48, poz. 551, Nr 50, poz. 580, Nr 56, poz. 678, Nr 114, poz. 1193, Nr 120, poz. 1268, Nr 122, poz. 1319.

wykładnia TK:
z dnia 6 listopada 1991 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 490) dot. art. 59 § 6;
z dnia 17 lutego 1993 r. (Dz.U. Nr 17, poz. 81) dot. art. 71 § 1 i 2;
wykładnia TK dot. art. 29¹ i art. 30 (Dz.U. z 1994 r. Nr 109, poz. 526)

art. 29¹ § 1-3, art. 30 § 1 i § 2 oraz art. 59¹ utraciły moc (obw. Prez.TK - Dz.U. z 1994 r. Nr 77, poz. 355)

Art. 5.

- § 1. Rozpoznawanie spraw w sądach powszechnych odbywa się z udziałem ławników ludowych, z wyjątkiem wypadków określonych w ustawach.
- § 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami.

Art. 6.

Sądy powszechne wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 7.

- § 1. Sądy powszechne rozpoznają i rozstrzygają sprawy kolegium, w postępowaniu jawnym, chyba że ustawy stanowią inaczej.
- § 2. Postępowanie przed sądami powszechnymi toczy się na zasadzie równości stron, z zapewnieniem stronom prawa do obrony, a także odwołania się do sądu wyższej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 8.

Osoba nie władająca językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w języku ojczystym i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

Art. 9.

Nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Art. 10.

Zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów powszechnych sprawuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 11.

Minister Sprawiedliwości przedstawia Prezydentowi i Krajowej Radzie Sądownictwa informację o działalności sądów powszechnych.

Art. 12.

- § 1. Sędziowie współuczestniczą w czynnościach z zakresu administracji sądowej poprzez organy kolegium sądu.
- § 2. Organami kolegium sądu apelacyjnego i sądu okręgowego są: zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu.

Art. 14.

art. 13 skreślony

Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach, rozumie się przez to sądy powszechne.

Rozdział 2

Organizacja sądów

Art. 15.

- § 1. Sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin; w uzasadnionych wypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy rejonowe oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości.
- § 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może tworzyć poza siedzibą sądu, a także znosić wydziały zamiejscowe sądów rejonowych.
- § 4. Pracownicy zniesionego wydziału zamiejscowego przechodzą do odpowiedniego sądu.

Art. 16.

- § 1. Sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych.
- § 2. Sąd apelacyjny tworzy się dla obszarów właściwości co najmniej dwóch sądów okręgowych.
- § 3. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy okręgowe i apelacyjne oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości.
- § 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może tworzyć poza siedzibą sądu, a także znosić ośrodki zamiejscowe albo wydziały zamiejscowe sądów okręgowych.
- § 5. Pracownicy zniesionego ośrodka zamiejscowego albo wydziału zamiejscowego przechodzą do odpowiedniego sądu.

Art. 16¹.

- § 1. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć w siedzibie sądu rejonowego lub poza nią, a także znosić, wydziały lub wydziały zamiejscowe sądów rejonowych do rozpoznawania spraw:
 - 1) o wykroczenia skarbowe,
 - 2) o przestępstwa skarbowe zagrożone:
 - a) kar¹ grzywny,
 - b) kar¹ ograniczenia wolności albo kar¹ pozbawienia wolności do lat 2.
- § 2. W rozporządzeniu określa się obszar właściwości wydzielony z obszaru właściwości sądu rejonowego.

Art. 17.

- § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach okręgowych odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy i ubezpieczeń społecznych), a w sądach rejo-

nowych - odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy (sądy pracy).

- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może utworzyć w niektórych sądach okręgowych odrębne jednostki organizacyjne, właściwe wyłącznie do spraw z zakresu prawa pracy (sądy pracy) lub wyłącznie do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (sądy ubezpieczeń społecznych).
- § 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych z właściwości innego sądu okręgowego, a jednemu sądowi rejonowemu - rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy z właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających na obszarze tego samego województwa.
- § 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach apelacyjnych odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (sądy pracy i ubezpieczeń społecznych).
- § 5. Do orzekania w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w § 1, 2 i 4, wyznacza się sędziów i ławników szczególnie obeznanych z problematyką spraw pracowniczych, celami ubezpieczenia i potrzebami osób ubezpieczonych.

Art. 18.

- § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach rejonowych wydziały rodzinne i nieletnich (sądy rodzinne) w szczególności do spraw z zakresu:
 - 1) prawa rodzinnego i opiekuńczego,
 - 2) postępowania w sprawach nieletnich,
 - 3) postępowania w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może przekazać jednemu sądowi rejonowemu rozpoznawanie spraw należących do kompetencji wydziału rodzinnego i nieletnich w zakresie właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających na obszarze tego samego województwa.

Art. 19.

- § 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w sądach okręgowych oraz w sądach rejonowych mających siedzibę w miastach będących siedzibą sądów okręgowych odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze).
- § 2. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw gospodarczych z właściwości innego sądu okręgowego oraz utworzyć odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze) w sądach rejonowych innych niż określone w § 1.
- § 3. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 i 2, wyznacza się sędziów i ławników szczególnie obeznanych z problematyką gospodarczą.

Art. 19¹.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może przekazać jednemu sądowi rejonowemu - sądowi gospodarczemu, w którym został utworzony wydział dla spraw upadłościowych i układowych, rozpoznawanie tych spraw, należących do właściwości innych sądów rejonowych - sądów gospodarczych.

[Art. 20.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w Sądzie Okręgowym w Warszawie odrębną jednostkę organizacyjną do spraw z zakresu przeciwdziałania praktykom monopolistycznym oraz spraw z zakresu regulacji energetyki (sąd anty-monopolowy).]

<Art. 20.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy w Sądzie Okręgowym w Warszawie odrębną jednostkę organizacyjną do spraw z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego.>

nowe brzmienie art. 20 wchodzi w życie z dniem 1.04.2001 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319)

Art. 21.

§ 1. Sądy dzielą się na wydziały. W zależności od potrzeb tworzy się wydziały karny i cywilny, a także inne wydziały, z uwzględnieniem rodzaju i liczby spraw wpływających do sądu.

[§ 2. Wydziały tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości.]

<§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi wydziały.>

§ 3. Wydziałem kieruje przewodniczący, którym jest prezes, wiceprezes lub sędzia.

nowe brzmienie § 2 w art. 21 wchodzi w życie 30.03.2001 r. (Dz.U. 2000 r. Nr 120, poz. 1268)

Art. 22.

§ 1. Sąd może pełnić czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności - i poza obszarem swojej właściwości, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości lub jeżeli przez to nastąpi znaczne zaoszczędzenie kosztów.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie stałych posiedzeń sądów (roków sądowych) poza siedzibą sądu.

Art. 23.

§ 1. W wypadkach przewidzianych w ustawach sądy są obowiązane spełniać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów oraz innych organów.

§ 2. Sądy są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów zagranicznych, jeżeli wzajemność jest zapewniona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości, jest wiążące dla sądu wezwanego.

§ 3. O spełnienie czynności należy zwrócić się do sądu, w którego okręgu czynność ma być wykonana.

Art. 24.

- § 1. Sędziego w jego czynnościach może zastąpić sędzia tego samego sądu, sądu równorzędnego lub wyższego albo niższego.
- § 2. W składzie sądzącym może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądzącego. Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu okręgowego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników oraz w składzie jednego sędziego.

Art. 25.

- § 1. Prezes sądu może wyznaczyć sędziego dodatkowego do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy.
- § 2. Sędzia dodatkowy bierze udział w naradzie i głosowaniu, jeżeli jeden z sędziów nie może uczestniczyć w składzie sądzącym.

**art. 27 skreślony -
wchodzi w życie z dn.
21.06.2001 r. (Dz.U. z
2000 r. Nr 50, poz.
580)**

Art. 26.

Spełnienie czynności przez innego sędziego niż ten, który był do niej powołany według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

[Art. 27.

§ 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa:

- 1) urząd prowadzący rejestr skazanych,*
- 2) sposób prowadzenia rejestru,*
- 3) wysokość opłaty za udzielenie informacji z rejestru oraz sposób jej uiszczania.*

§ 2. Dane z rejestru skazanych mogą być udostępniane do celów innych niż postępowanie karne, na wniosek osób, których dane te dotyczą, jak również zainteresowanych organów państwowych i samorządowych, zakładów pracy, a także jeżeli z faktem karalności danej osoby przepisy prawa lub umowy międzynarodowe wiążą określone skutki prawne innych podmiotów. Tryb udostępniania tych informacji i szczegółowe określenie podmiotów upoważnionych do ich otrzymywania ustala Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.]

Art. 27¹.

Minister Sprawiedliwości może powierzyć, w drodze rozporządzenia, kierując się ilością spraw wpływających do sądów rejestrowych oraz względami ekonomii postępowania rejestrowego:

- 1) prowadzenie rejestrów, przekazanych ustawami do właściwych sądów rejonowych, jednemu z nich dla dwu lub więcej tych sądów,
- 2) prowadzenie Krajowego Rejestru Sądowego jednemu z sądów rejonowych (sądów gospodarczych) dla obszaru właściwości dwu lub więcej tych sądów lub części obszarów ich właściwości.

Rozdział 3

Organy sądów

Art. 28.

Organami sądów są:

- 1) w sądach apelacyjnych - prezes sądu, zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu apelacyjnego,
- 2) w sądach okręgowych - prezes sądu, zgromadzenie ogólne sędziów oraz kolegium sądu okręgowego,
- 3) w sądach rejonowych - prezes sądu.

Art. 29.

- § 1. Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów osobiście, przez właściwe organy lub wyznaczone osoby.
- § 2. Prezes sądu kieruje sądem i reprezentuje go na zewnątrz, pełni czynności administracji sądowej i inne czynności przewidziane w ustawie oraz w odrębnych przepisach.
- § 3. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów okręgowych na obszarze właściwości sądu apelacyjnego.
- § 4. Prezes sądu okręgowego wykonuje czynności administracji sądowej w stosunku do sądów rejonowych na obszarze właściwości sądu okręgowego oraz sprawuje nadzór nad działalnością tych sądów.
- § 5. Prezes sądu w zakresie administracji sądowej jest organem podległym Ministrowi Sprawiedliwości.
- § 6. Prezesa sądu zastępuje wyznaczony wiceprezes lub sędzia.

Art. 29¹.

- § 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu apelacyjnego, z zastrzeżeniem § 2.
- § 2. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać prezesa sądu apelacyjnego, jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw.
- § 3. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium.
- § 4. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu apelacyjnego, jeżeli kolegium sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

Art. 30.

- § 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego, sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu okręgowego i opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego. Przepis art. 29¹ § 2 stosuje się odpowiednio.
- § 2. Wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądów powszechnych, na wniosek prezesa danego sądu okręgowego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.
- § 3. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego, jeżeli kolegium sądu okręgowego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

Art. 30¹.

Prezes i wiceprezes sądu jest powoływany na okres czterech lat i nie może być powołany ponownie, jeżeli zajmował to samo stanowisko przez dwie kolejne kadencje.

Art. 32.**art. 31 skreślony**

- § 1. Osoby powołane do kierowania i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów mają prawo wglądu w czynności sądów, mogą żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień. Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą uchylać zarządzenia administracyjne niezgodne z prawem.
- § 2. Osoby, o których mowa w § 1, mogą być obecne na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności.
- § 3. W razie stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą zwrócić na nie uwagę i żądać usunięcia skutków tego uchybienia.

Art. 33.

Czynności, o których mowa w art. 29 i 32, nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

Art. 34.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo tryb wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów przez organy i osoby do tego wyznaczone oraz podział zadań tego nadzoru pomiędzy prezesami sądów.

Art. 35.

- § 1. Prezes sądu okręgowego zawiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego o stwierdzonych uchybieniach w działaniu tego sądu.
- § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 36.

- § 1. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy przed wytknięciem uchybienia może żądać wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie wpływa na rozstrzygnięcie sprawy.
- § 2. O wytknięciu uchybienia sąd apelacyjny lub sąd okręgowy, o którym mowa w § 1, zawiadamia prezesa właściwego sądu, a o wypadkach poważniejszych uchybień - także Ministra Sprawiedliwości.

Art. 36¹.

Sąd Najwyższy na wniosek Ministra Sprawiedliwości unieważnia prawomocne orzeczenie wydane w sprawie, która ze względu na osobę lub przedmiot nie podlegała orzecznictwu sądu w chwili orzekania, jeżeli w trybie postępowania sądowego orzeczenie to nie może być wzruszone.

Art. 37.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia:

- 1) ustala regulamin określający tryb wewnętrznego urzędowania sądów.
- 2) określa, po upływie jakiego czasu i z dopełnieniem jakich warunków akta spraw sądowych podlegają zniszczeniu w całości lub w części albo przekazaniu archiwom państwowym.

<Art. 37a.

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, w tym sposób wykonywania czynności dotyczących osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych oraz czynności z udziałem tych osób, czynności związane ze stawiennictwem przed sądami obywateli państw obcych, tryb ustalania obywatelstwa stron, uczestników postępowania, oskarżonych i świadków, szczególnie tryb występowania o pomoc prawną i udzielania takiej pomocy sądom i innym organom państw obcych. Zarządzenie określi ponadto czynności wykonywane przez sądy w poszczególnych rodzajach spraw cywilnych i karnych w obrocie międzynarodowym w zakresie uznawania i wykonania orzeczeń sądów zagranicznych.>

**dodany art. 37a
wchodzi w życie
30.03.2001 r. (Dz.U.
2000 r. Nr 120, poz.
1268)**

Art. 38.

- § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu okręgowego składa się z sędziów sądu okręgowego oraz delegatów sędziów sądów rejonowych działających na obszarze właściwości sądu okręgowego. Delegatów sędziów sądów rejonowych, w liczbie równej liczbie sędziów sądu okręgowego, wybierają, na okres dwóch lat, zebrania sędziów sądów rejonowych. *[Minister Sprawiedliwości ustala regulamin wyboru delegatów.]*
- § 2. Jeżeli zgromadzenie ogólne składa się z więcej niż stu członków, może być zastąpione przez zebranie przedstawicieli. Zgromadzenie ogólne ustala regulamin

**zdanie trzecie w § 1
skreślone i dodany §
7 w art. 38 wchodzi
w życie 30.03.2001 r.
(Dz.U. 2000 r. Nr
120, poz. 1268)**

wyboru przedstawicieli oraz wskazuje sprawy, których rozpatrywanie powierza się zebraniu przedstawicieli.

§ 3. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) jest prezes sądu okręgowego.

§ 4. Członkowie zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia (zebrania przedstawicieli). Dotyczy to również sędziów delegowanych do pełnienia czynności na podstawie art. 63. Pozostali sędziowie i asesory mogą brać udział w posiedzeniu zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) bez prawa głosowania i wyboru.

§ 5. Do podjęcia uchwał zgromadzenia ogólnego (zebrania przedstawicieli) jest wymagana obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Głosowanie jest tajne, jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia (zebrania przedstawicieli).

§ 6. Zgromadzenie ogólne (zebranie przedstawicieli) zbiera się co najmniej raz w roku; posiedzenia zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) zwołuje prezes sądu okręgowego z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu okręgowego, jednej piątej liczby członków zgromadzenia albo jednej piątej liczby sędziów danego obszaru sądu okręgowego.

<§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, regulamin wyboru delegatów, o których mowa w § 1, uwzględniając w szczególności wymóg proporcjonalności reprezentacji poszczególnych sądów rejonowych w stosunku do ogólnej liczby sędziów sądów rejonowych w okręgu danego sądu okręgowego, a także zasadę tajności głosowania.>

Art. 39.

Zgromadzenie ogólne realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów spośród osób zaopiniowanych przez kolegium właściwego sądu,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 3) opiniuje kandydatów na stanowisko prezesa sądu okręgowego oraz wyraża opinię w sprawie jego odwołania,
- 4) wysłuchuje informacji prezesa sądu okręgowego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 5) ustala liczbę i wybiera członków kolegium sądu okręgowego,
- 6) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu okręgowego oraz omawia kierunki jego pracy.

Art. 40.

§ 1. Kolegium sądu okręgowego składa się z czterech do dziesięciu członków, wybieranych przez zgromadzenie ogólne spośród jego członków. Przewodniczącym kolegium jest prezes sądu okręgowego, a w razie jego nieobecności - zastępca przewodniczącego, wybierany przez kolegium spośród jego członków.

§ 2. Kadencja kolegium sądu okręgowego trwa dwa lata.

- § 3. Do podjęcia uchwał jest wymagana obecność co najmniej dwóch trzecich składu kolegium sądu okręgowego. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości głosów przesądza głos przewodniczącego.
- § 4. Kolegium sądu okręgowego zbiera się w zależności od potrzeb co najmniej raz na kwartał. Posiedzenia kolegium zwołuje prezes sądu okręgowego z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej trzeciej liczby członków kolegium.

Art. 41.

- § 1. Kolegium sądu okręgowego realizuje zadania określone w ustawie, nie zastrzeżone do wyłącznej właściwości zgromadzenia ogólnego, a w szczególności:
- 1) ustala podział czynności w sądach, określa zasady zastępstw sędziów i referendarzy sądowych, a także zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom oraz referendarzom sądowym, chyba że ustawa stanowi inaczej,
 - 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu opinię o kandydatach na stanowiska sędziów,
 - 3) wyraża na wniosek prezesa sądu okręgowego opinię o kandydatach na stanowiska wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego,
 - 4) wyraża opinię o kandydatach na asesorów sądowych,
 - 5) ustala projekt listy kandydatów na aplikantów sądowych,
 - 7) powołuje i odwołuje przewodniczących wydziałów,
 - 8) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
 - 9) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu okręgowego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
 - 10) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów oraz referendarzy sądowych, a także w sprawach przedstawionych przez prezesa sądu okręgowego, prezesa sądu apelacyjnego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości.
- § 2. W sprawach istotnych dla danego sądu rejonowego kolegium sądu okręgowego może zasięgnąć opinii sędziów tego sądu, wyrażonej na zebraniu sędziów.
- § 3. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu okręgowego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii prezesów sądów rejonowych co do podziału czynności w tych sądach.

**pkt 6 w § 1 w art. 41
skreślony**

Art. 41¹.

- § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego składa się z sędziów tego sądu. Przepisy art. 38 § 2-6 oraz art. 39 i 40 stosuje się odpowiednio do zgromadzenia ogólnego sędziów i kolegium sądu apelacyjnego.
- § 2. Kolegium sądu apelacyjnego realizuje zadania określone w ustawie, nie zastrzeżone do wyłącznej właściwości zgromadzenia ogólnego, a w szczególności:
- 1) ustala podział czynności w sądzie, określa zasady zastępstw sędziów oraz zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom, chyba że ustawa stanowi inaczej,

- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu opinię o kandydatach na stanowiska sędziów sądu apelacyjnego,
- 3) wyraża, na wniosek prezesa sądu, opinię o kandydatach na stanowisko wiceprezesa sądu apelacyjnego,
- 4) powołuje i odwołuje przewodniczących wydziałów w sądzie apelacyjnym,
- 5) wyraża opinię o kandydatach na stanowiska: przewodniczących wydziałów w sądach okręgowych, wizytatorów oraz kierowników szkolenia w sądzie apelacyjnym i w sądach okręgowych,
- 6) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
- 7) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu apelacyjnego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
- 8) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów, a także w sprawach przedstawionych przez prezesa sądu apelacyjnego, Krajową Radę Sądownictwa i Ministra Sprawiedliwości.

Art. 41².

[§ 1. Minister Sprawiedliwości ustala corocznie liczbę wolnych stanowisk sędziowskich dla poszczególnych sądów.]

<§ 1. Minister Sprawiedliwości ustala, w drodze rozporządzenia, corocznie liczbę wolnych stanowisk sędziowskich dla poszczególnych sądów, uwzględniając potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa.>

- § 2. Minister Sprawiedliwości może zgłosić Krajowej Radzie Sądownictwa - po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu - kandydatów na stanowiska sędziów sądów powszechnych.

nowe brzmienie § 1 w art. 41² wchodzi w życie 30.03.2001 r. (Dz.U. 2000 r. Nr 120, poz. 1268)

Rozdział 4 Utrzymanie powagi sądu

Art. 42.

- § 1. Przewodniczący sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydaląć z sali rozpraw.
- § 2. Osoby biorące udział w sprawie sąd może wydalić tylko wtedy, gdy mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności przy czynnościach sądowych nadal zachowują się w sposób określony w § 1.

Art. 43.

- § 1. W razie cięższego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia lub karą pozbawienia

wolności do 7 dni; osobie pozbawionej wolności można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

- § 2. Za użyczenie w piśmie powadze sądu lub użycie wyrazów obraźliwych sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia, niezależnie od jego odpowiedzialności za ten czyn przewidzianej w innej ustawie.
- § 3. Jeżeli czynu określonego w § 1 i 2 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd - zamiast wymierzenia kary - zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach wojskowych; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę wojskową w obronie cywilnej.

Art. 44.

- § 1. Postanowienie o ukaraniu karą porządkową (art. 43 § 1 i 2) jest natychmiast wykonalne, nie podlega zaskarżeniu oraz nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za ten sam czyn.
- § 2. W razie niemożności ściągnięcia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do 7 dni.

Art. 45.

Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzane przez sąd nie mają zastosowania do sędziów i ławników, należących do składu orzekającego, oraz do prokuratora, adwokata i radcy prawnego, biorących udział w sprawie.

Art. 46.

Sąd może wydalić z sali rozpraw publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania się.

Art. 47.

Sędziemu dokonującemu czynności sądowej jednoosobowo przysługują prawa przewodniczącego i sądu przewidziane w art. 42, 43 i 46.

Dział II

Sędziowie

Rozdział 1

Niezawisłość sędziowska

Art. 48.

Sędziowie są w sprawowaniu swojego urzędu niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 49.

Niezawisłość sędziego nie wyłącza obowiązku spełniania zleceń w zakresie administracji sądowej. Sędzia może jednak żądać, aby zlecenie doręczono mu na piśmie.

Art. 50.

- § 1. Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa. Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej wolno podejmować tylko czynności nie cierpiące zwłoki.
- § 2. Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności właściwy sąd dyscyplinarny może polecić niezwłoczne zwolnienie sędziego zatrzymanego na gorącym uczynku.
- § 3. W terminie 7 dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej przysługuje organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu zażalenie do właściwego sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej.
- § 4. Za wykroczenia sędziego odpowiada tylko dyscyplinarnie.

Rozdział 2**Powstanie i ustanie stosunku służbowego sędziów****Art. 51.**

- § 1. Na stanowisko sędziego może być powołany ten, kto:
 - 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
 - 2) jest nieskazitelnego charakteru,
 - 3) ukończył wyższe studia prawnicze,
 - 4) odbył aplikację sądową lub prokuratorską,
 - 5) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski,
 - 6) pracował w charakterze asesora sądowego lub prokuratorskiego co najmniej 2 lata,
 - 7) ukończył 26 lat.
- § 2. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany ten, kto poza wymogami, o których mowa w § 1, posiada ponadto co najmniej pięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego.
- § 3. Na stanowisko sędziego może być powołany profesor oraz doktor habilitowany nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytucie naukowo-badawczym i innej placówce naukowej.
- § 4. Osoby, o których mowa w § 3, mogą być zatrudniane na podstawie powołania na stanowisku sędziego również w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Art. 52.

§ 1. Wymagania, o których mowa w art. 51 § 1 pkt 4-6 i w § 2, nie dotyczą:

- 1) profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych,
- 2) prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury,
- 3) oficerów, którzy w sądach wojskowych i wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury zajmowali stanowiska sędziów, prokuratorów, wiceprokuratorów i podprokuratorów,
- 4) arbitrów Państwowego Arbitrażu Gospodarczego,
- 5) adwokatów oraz radców prawnych, którzy wykonywali ten zawód co najmniej trzy lata,
- 6) notariuszy.

§ 2. Osoby wymienione w § 1 pkt 2-6 mogą być powołane na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego, jeżeli ponadto przez okres co najmniej pięcioletni zajmowały stanowisko lub wykonywały zawód, o którym mowa w tych przepisach.

Art. 52¹.

- § 1. Wnioski o powołanie na stanowiska sędziów organy sądów kierują do Krajowej Rady Sądownictwa za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, który może wyrazić swoją opinię o kandydatach.
- § 2. Jeżeli wnioski składane przez organy sądów nie zawierają dostatecznych danych o kandydatach, Minister Sprawiedliwości może żądać ich uzupełnienia.

art. 53 utracił moc -
ad. § 1 wyr. TK
(Dz.U. 1999 r. Nr 20,
poz. 180), ad. § 2
obw. Prez. TK (Dz.U.
1999 r. Nr 75, poz.
853)

Art. 54.

Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami w tym samym wydziale sądu ani brać udziału w tym samym składzie orzekającym.

Art. 55.

- § 1. Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się z chwilą doręczenia mu aktu powołania.
- § 2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia stanowiska w ciągu czternastu dni od dnia otrzymania aktu powołania, jeżeli nie oznaczono innego terminu.
- § 3. W razie nie usprawiedliwionego nieobjęcia stanowiska w terminie określonym w § 2, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

Art. 56.

- § 1. Przy powołaniu sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta według następującej roty:
- "Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku sędziego służyć wiernie Narodowi Polskiemu, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypeł-

niać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości."

- § 2. Sędzia, przechodząc na inne stanowisko sędziowskie, nie składa ponownie ślubowania.

Art. 57.

- § 1. Prezes sądu okręgowego prowadzi dla każdego sędziego sądu rejonowego i sędziego sądu okręgowego osobny wykaz służbowy, zawierający istotne dane dotyczące jego stosunków osobistych i służbowych. Prezes sądu apelacyjnego prowadzi taki wykaz dla sędziów sądu apelacyjnego.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa sposób prowadzenia wykazów służbowych.

Art. 58.

Sędziowie są nieusuwalni ze swojego stanowiska, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w niniejszej ustawie.

Art. 59.

- § 1. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się swojego stanowiska. Zrzeczenie się stanowiska jest skuteczne po upływie miesiąca od dnia złożenia oświadczenia o zrzeczeniu Ministrowi Sprawiedliwości, chyba że na wniosek sędziego określono inny termin.
- § 2. *Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się także z mocy prawa, jeżeli wymaga tego przepis ustawy ze względu na zawarty związek małżeński.*
- § 3. Sędzia przechodzi w stan spoczynku, jeżeli:
- 1) ukończył 65 rok życia, chyba że Krajowa Rada Sądownictwa, na wniosek sędziego, po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu, wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 roku życia,
 - 2) z powodu choroby lub utraty sił uznany został przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego. Od orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych sędziemu przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.
- § 4. Sędziego przenosi się na jego wniosek w stan spoczynku, z zachowaniem prawa do uposażenia określonego w art. 71¹ § 2 i 4, po ukończeniu 55 lat przez kobietę, a 60 lat przez mężczyznę, jeżeli przepracował na stanowisku sędziego nie mniej niż 25 lat w wypadku kobiet i nie mniej niż 30 lat w wypadku mężczyzn.
- § 5. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek kolegium właściwego sądu, przez Krajową Radę Sądownictwa, jeżeli z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby przez okres roku. Do okresu tego wlicza się okresy poprzedniej przerwy w pełnieniu służby z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, jeżeli okres

wyrok TK - Dz.U.
1999 r. Nr 20, poz.
180

czynnej służby nie przekroczył 30 dni. Od decyzji Krajowej Rady Sądownictwa sędziemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

§ 6. Sędzia może być również przeniesiony w stan spoczynku, w trybie określonym w § 5, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu.

§ 7. Sędzia, przeniesiony w stan spoczynku z powodu wymienionego w § 5, ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku.

pkt 3 w art. 61 § 2
utracił moc - obw.
Prez. TK (Dz.U. z
1999 r. Nr 75, poz.
853)

Art. 60.

art. 59¹ skreślony

§ 1. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o wydaleniu ze służby sędziowskiej oraz prawomocne orzeczenie sądu skazującego na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę stanowiska sędziego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 2. Minister Sprawiedliwości zawiadamia sędziego o rozwiązaniu albo wygaśnięciu stosunku służbowego, o którym mowa w § 1 i w art. 59 § 1 i 2, oraz o przejściu w stan spoczynku.

Rozdział 3

Zmiana stanowiska

Art. 61.

§ 1. Powołanie sędziego na inne stanowisko lub przeniesienie go na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

§ 2. Zgoda sędziego na przeniesienie nie jest wymagana w wypadkach:

- 1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu, ośrodka lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu,
- 2) zawarcia związku małżeńskiego pomiędzy sędziami danego sądu nie podzielonego na wydziały albo wskutek powstałej podległości służbowej pomiędzy sędziami-małżonkami,
- 4) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska sędziego na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, podjętej na wniosek kolegium właściwego sądu; przed podjęciem uchwały Krajowa Rada Sądownictwa wysłuchuje wyjaśnień sędziego, chyba że nie jest to możliwe,
- 5) przeniesienia w drodze dyscyplinarnej.

§ 2a. W wypadkach, o których mowa w § 2 pkt 2-4, sędziemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

§ 3. Przeniesienie sędziego w wypadkach określonych w § 1 i 2 zarządza Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z przyczyn wymienionych w § 2 pkt 1 może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.

Art. 62.

W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości, przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia, z wyjątkiem wypadku, gdy przeniesienie nastąpiło w drodze dyscyplinarnej lub na prośbę sędziego. Sędziemu przenoszonemu na jego prośbę Minister Sprawiedliwości, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 63.

- § 1. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego za jego zgodą do pełnienia obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych w innym sądzie, Ministerstwie Sprawiedliwości, lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej a na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego - także w Sądzie Najwyższym.
- § 2. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego nawet bez jego zgody na okres nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku.
- § 3. Prezes sądu okręgowego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu okręgowego, może delegować sędziego do pełnienia obowiązków sędziego na obszarze właściwości tego samego sądu okręgowego, jednakże na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku. Prezes sądu apelacyjnego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu apelacyjnego, może delegować do sądu apelacyjnego sędziego sądu okręgowego z obszaru właściwości danego sądu apelacyjnego również na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku.
- § 4. Łączny czas delegacji na podstawie przepisów § 2 i 3 nie może przekraczać trzech miesięcy w ciągu roku.

[§ 5. Minister Sprawiedliwości określa szczegółowe zasady delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości.]

<§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości z uwzględnieniem sposobu i warunków ustalania i wykonywania obowiązków sędziów w okresie delegowania.>

Rozdział 4**Obowiązki i prawa sędziów****Art. 64.**

- § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.
- § 2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.
- § 3. W okresie zajmowania stanowiska sędzia nie może należeć do partii politycznej ani brać udziału w żadnej działalności politycznej.

nowe brzmienie § 5 w art. 63 wchodzi w życie 30.03.2001 r. (Dz.U. 2000 r. Nr 120, poz. 1268)

§ 4. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w razie uzyskania mandatu - na czas jego wykonywania.

Art. 65.

Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.

Art. 66.

Sędziowie na rozprawach używają stroju urzędowego. Wzór stroju określa Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Art. 67.

- § 1. Sędzia jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko poza jawną rozprawą sądową.
- § 2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po ustaniu stosunku służbowego.
- § 3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości. W tych wypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego Minister Sprawiedliwości.

Art. 68.

- § 1. Sędzia sądu rejonowego oraz sędzia sądu okręgowego nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody prezesa właściwego sądu okręgowego, a prezes sądu okręgowego - bez uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku naukowo-dydaktycznym, dydaktycznym lub naukowym, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.
- § 2. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziego albo mogło uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.
- § 3. O zamiarze podjęcia dodatkowego zatrudnienia, a także o podjęciu innego zajęcia sędzia jest obowiązany zawiadomić prezesa właściwego sądu okręgowego, a prezes sądu okręgowego - Ministra Sprawiedliwości. Prezes sądu okręgowego w stosunku do sędziów, a Minister Sprawiedliwości w stosunku do prezesów sądów okręgowych, decydują o tym, czy podjęcie dodatkowego zatrudnienia na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.
- § 4. Jeżeli prezes sądu okręgowego nie wyrazi zgody na zatrudnienie lub na zajęcie, o których mowa w § 1 i 2, sprawę, na wniosek sędziego, rozstrzyga kolegium właściwego sądu okręgowego.
- § 5. Przepisy § 1-4 stosuje się odpowiednio do sędziego i prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 68¹.

- § 1. Sędziowie są obowiązani do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej.
- § 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, sędziowie składają właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego.
- § 3. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w § 1 i 2, dokonuje właściwe kolegium sądu apelacyjnego.
- § 4. Prezesi sądów apelacyjnych składają oświadczenie, o którym mowa w § 1, Krajowej Radzie Sądownictwa, która dokonuje analizy zawartych w nim danych.
- § 5. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska sędziego.
- § 6. Informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym stanowią tajemnicę służbową, chyba że sędzia, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych wypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z § 2 lub 4, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat.

Art. 68².

Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 68¹ § 1, stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tejże ustawy.

Art. 68³.

Przepisy art. 68 stosuje się odpowiednio do sędziów w stanie spoczynku.

Art. 69.

- § 1. Żądania, przedstawienia i zażalenia w sprawach związanych ze swoim stanowiskiem sędzia może wносить tylko w drodze służbowej. W takich sprawach sędzia nie może zwracać się do instytucji i osób postronnych ani podawać tych spraw do wiadomości publicznej.
- § 2. W sprawach o roszczenia ze stosunku pracy sędziemu przysługuje droga sądowa.

Art. 70.

Sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu okręgowego o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje w charakterze strony lub uczestnika postępowania. Dotyczy to także sędziego sądu apelacyjnego, który powinien niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 71.

- § 1. Wynagrodzenie zasadnicze sędziów równorzędnych sądów jest równe i stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska sędziego, wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa; wysokość wynagrodzenia sędziów różnicuje staż pracy i pełnione funkcje.
- § 2. Wynagrodzenie sędziów określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

Art. 71¹.

- § 1. Sędziemu, który został przeniesiony w stan spoczynku, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, przysługuje do czasu osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 59 § 3 pkt 1, uposażenie w wysokości wynagrodzenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku.
- § 2. Sędziemu, przeniesionemu w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił, przysługuje uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego wraz z dodatkiem za wysługę lat, pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku.
- § 3. Uposażenie, o którym mowa w § 1, jest waloryzowane w terminach i w wysokości stosownie do zmian wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo.
- § 4. Uposażenie, o którym mowa w § 2, jest waloryzowane stosownie do wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych określonych dla celów waloryzacji emerytur i rent.
- § 5. Sędziemu przechodzącemu w stan spoczynku przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia, z wyjątkiem wypadku, o którym mowa w § 1.
- § 6. Przejście sędziego w stan spoczynku powoduje utratę prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego.

Art. 71².

Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin.

Art. 72.

- § 1. Sędziemu przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:
 - 1) 6 dni roboczych - po 10 latach pracy,
 - 2) 12 dni roboczych - po 15 latach pracy.

- § 2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w sądzie lub prokuraturze na stanowiskach: aplikantów, asesorów, sędziów i prokuratorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

Art. 73.

- § 1. Sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub załatwienia ważnych spraw osobistych i rodzinnych.
- § 2. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy, a z innych przyczyn - miesiąca w ciągu roku kalendarzowego.
- § 3. Urlopu dla poratowania zdrowia nie można udzielić, jeżeli sędzia nie pełnił służby przez okres roku z powodu choroby.
- § 4. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości, a urlopu dla załatwienia ważnych spraw osobistych i rodzinnych - prezes sądu okręgowego lub kierownik właściwej jednostki organizacyjnej, w której sędzia pełni służbę. Urlopu do załatwienia spraw osobistych i rodzinnych sędziom sądu apelacyjnego udziela prezes sądu apelacyjnego.

Art. 74.

- § 1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby sędzia otrzymuje wynagrodzenie, nie dłużej jednak niż przez okres roku. W innych przypadkach niż choroba, o których mowa w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, sędziemu przysługuje odpowiednio wynagrodzenie lub świadczenie porodowe na zasadach i w wysokości określonych w tych przepisach.
- § 2. Za usprawiedliwioną nieobecność w pracy sędziemu przysługuje wynagrodzenie.

Art. 75.

- § 1. Sędzia powinien mieszkać w miejscowości będącej siedzibą sądu, w którym pełni służbę. Prezes sądu okręgowego w stosunku do sędziego sądu rejonowego oraz sędziego sądu okręgowego, a prezes sądu apelacyjnego w stosunku do sędziego tego sądu w wyjątkowych wypadkach może wyrazić zgodę na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości.
- § 2. W razie uzyskania zgody na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości, sędziemu przysługuje zwrot kosztów przejazdu.

Art. 77.

art. 76 skreślony

- § 1. Sędziemu może być przyznana pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.
- § 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów, w drodze rozporządzenia, określi zasady planowania i wykorzystywania środków na za-

spokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w § 1.

Art. 78.

- § 1. Sędzia w stanie spoczynku może używać dotychczasowego tytułu z dodaniem wyrazów "w stanie spoczynku".
- § 2. W razie śmierci sędziego w stanie spoczynku jego rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna na zasadach przewidzianych w Kodeksie pracy dla rodzin pracowników.

Art. 78¹.

- § 1. Od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.
- § 2. W razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 59 § 1 i 2 oraz w art. 60 § 1, od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu w okresie służby, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

Art. 78².

[§ 1. W razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku członkom jego rodziny spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej, w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, przysługuje uposażenie rodzinne w wysokości:

- 1) dla jednej osoby uprawnionej - 85%,*
- 2) dla dwóch osób uprawnionych - 90%,*
- 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych - 95%*

- podstawy wymiaru.

§ 1a. Podstawę wymiaru uposażenia rodzinnego, o którym mowa w § 1, stanowi renta, jaka przysługiwałaby zmarłemu z tytułu całkowitej niezdolności do pracy ustalana według zasad określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.]

- § 2. Przepis art. 711 § 4 stosuje się odpowiednio.
- § 3. W razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty przysługuje, na wniosek zainteresowanego, albo uposażenie rodzinne, albo emerytura lub renta.

**§ 1 i 1a w art. 78²
utraciły moc - wyrok
TK (Dz.U. z 2000 r.
Nr 56, poz. 678).**

Art. 78³.

- § 1. Sędzia w stanie spoczynku obowiązany jest dochować godności urzędu sędziego.
- § 2. Za uchybienie godności urzędu sędziego po przejściu w stan spoczynku oraz godności urzędu sędziego w okresie pełnienia służby sędzia w stanie spoczynku odpowiada dyscyplinarnie.

- § 3. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, z tym że zamiast kar przewidzianych dla sędziów sąd dyscyplinarny orzeka kary:
- 1) upomnienia,
 - 2) nagany,
 - 3) zawieszenia waloryzacji uposażenia na okres od 1 roku do 3 lat,
 - 4) pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia.
- § 4. Skazanie sędziego w stanie spoczynku prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych za przestępstwo popełnione przed przejściem w stan spoczynku lub prawomocne orzeczenie kary wydalenia ze służby za przewinienie popełnione w tym okresie powoduje utratę uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia sędziego oraz uposażenia rodzinnego członków jego rodziny.
- § 5. W razie orzeczenia kary wymienionej w § 3 pkt 4 lub w wypadkach przewidzianych w § 4 sędzia pozbawiony prawa do stanu spoczynku i uposażenia albo członek jego rodziny pozbawiony prawa do uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

Art. 78⁴.

- § 1. W razie utraty uprawnień do stanu spoczynku wskutek prawomocnego orzeczenia kary, o której mowa w art. 78³ § 3 pkt 4, albo w wypadkach przewidzianych w art. 78³ § 4, stosuje się odpowiednio przepis art. 78¹ § 2.
- § 2. Składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w art. 78¹ § 2, podlega waloryzacji wskaźnikiem wzrostu płac.
- § 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowe zasady waloryzacji składek, o których mowa w § 2.

Art. 79.

- § 1. W razie powołania sędziego do niezawodowej służby wojskowej, jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Sędzia zachowuje jednak swoje stanowisko, a czas służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku sędziego.
- § 2. Inne szczególne uprawnienia związane ze stosunkiem służbowym sędziego powołanego do czynnej służby wojskowej i zwolnionego z tej służby normują przepisy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej lub przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.
- § 3. Sędzia powołany do niezawodowej służby wojskowej odbywa ją w organach sądownictwa wojskowego.

Art. 79¹.

- § 1. Sędzia mianowany, powołany lub wybrany do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych działających na pod-

stawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską jest obowiązany zrzec się swojego stanowiska.

- § 2. Sędzia, który zrzekł się stanowiska z przyczyn określonych w §1, może powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko sędziego, jeżeli przerwa w pełnieniu obowiązków sędziego nie przekracza 5 lat.
- § 3. W wypadku przewidzianym w § 2 Krajowa Rada Sądownictwa z inicjatywy sędziego, po uzyskaniu pozytywnej opinii zgromadzenia ogólnego sędziów właściwego sądu, może przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie go na poprzednio zajmowane stanowisko, niezależnie od liczby stanowisk sędziowskich w danym sądzie.

Rozdział 5

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 80.

- § 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych i uchybienia godności urzędu, sędzie odpowiada dyscyplinarnie.
- § 2. Sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym stanowiska sędziego.

Art. 81.

- § 1. Po upływie trzech lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia - ulega ono umorzeniu.
- § 2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 82.

- § 1. Karami dyscyplinarnymi są:
 - 1) upomnienie,
 - 2) nagana,
 - 3) usunięcie z zajmowanego stanowiska funkcyjnego,
 - 4) przeniesienie na inne miejsca służbowe,
 - 5) wydalenie ze służby sędziowskiej.
- § 2. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 2-4 pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania przez okres trzech lat oraz niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu okręgowego i sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconego stanowiska.

Art. 83.

- § 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów są powołane sądy dyscyplinarne:
 - 1) w pierwszej instancji - Sąd Dyscyplinarny,

2) w drugiej instancji - Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

- § 2. Sądy dyscyplinarne składają się z sędziów wybranych - w liczbie wskazanej przez Krajową Radę Sądownictwa - przez zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz zebranie zgromadzeń ogólnych sędziów sądów apelacyjnych i zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów w sądach okręgowych oraz przez Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych.
- § 3. Przewodniczących i wiceprzewodniczących sądów dyscyplinarnych wybierają spośród siebie sędziowie tych sądów.
- § 4. Sąd Dyscyplinarny oraz Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekają w składzie trzech sędziów.
- § 5. Przewodniczącego składu wyznacza przewodniczący sądu dyscyplinarnego.
- § 6. Sąd dyscyplinarny może orzekać na sesjach wyjazdowych w sądzie okręgowym, na obszarze właściwości którego obwiniony zajmuje stanowisko sędziego, chyba że sprzeciwia się temu dobro wymiaru sprawiedliwości.
- § 7. Kadencja sądów dyscyplinarnych trwa 4 lata.
- § 8. Obsługę administracyjną zapewnia sądom dyscyplinarnym Biuro Prezydialne Sądu Najwyższego.

Art. 84.

- § 1. Skład orzekający sądu dyscyplinarnego wyznacza przewodniczący tego sądu.
- § 2. Składowi orzekającemu sądu dyscyplinarnego przewodniczy przewodniczący tego sądu lub jego zastępca.

Art. 85.

- § 1. Rzecznika dyscyplinarnego wybiera kolegium sądu apelacyjnego spośród sędziów tego sądu.
- § 2. Rzecznik dyscyplinarny jest związany wskazaniem organu uprawnionego do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 86.

Obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród sędziów.

Art. 87.

- § 1. Postępowanie dyscyplinarne toczy się z wyłączeniem jawności. Na rozprawie mogą być obecni sędziowie oraz asesorzy pełniący czynności sędziowskie.
- § 2. Orzeczenie dyscyplinarne można podać do wiadomości publicznej po jego uprawomocnieniu się, na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego.
- § 3. Protokolantem może być sędzia, asesor lub aplikant wyznaczony przez przewodniczącego sądu dyscyplinarnego w porozumieniu z prezesem właściwego sądu.

Art. 88.

- § 1. Rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego oraz kolegium sądu apelacyjnego lub okręgowego, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, a także złożeniu wyjaśnień przez obwinionego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe.
- § 2. Sąd dyscyplinarny rozpoznaje wniosek i w razie jego uwzględnienia podejmuje uchwałę o wszczęciu postępowania. Uchwała powinna zawierać dokładne określenie czynu, który ma być przedmiotem postępowania. Odpis uchwały doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu organu, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania, kolegium sądu okręgowego i obwinionemu.
- § 3. W terminie 7 dni od dnia doręczenia uchwały oddalającej wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przysługuje rzecznikowi dyscyplinarnemu i kolegium sądu okręgowego zażalenie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego.
- § 4. Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego oraz zażalenie powinny być rozpoznane w terminie 7 dni od dnia ich wpływu do sądu.

Art. 89.

- § 1. Wszczynając postępowanie dyscyplinarne, sąd wyznacza rozprawę.
- § 2. Pomiedzy podjęciem uchwały o wszczęciu postępowania a terminem rozprawy nie powinno upłynąć więcej niż 14 dni; postępowanie w pierwszej instancji powinno być zakończone w ciągu 6 tygodni od jego wszczęcia.
- § 3. Nie usprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 90.

Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego uchwałą o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy; w razie braku zgody wszczyna się w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Art. 91.

W razie rozwiązania stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, adwokaturze, jako radca prawny lub notariusz, sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych lub Krajowej Radzie Notarialnej.

Art. 92.

Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę, o której mowa w art. 50 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 93.

- § 1. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, sąd dyscyplinarny podejmuje uchwałę w sprawie jego wszczęcia, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający; przepis art. 88 § 3 stosuje się odpowiednio.
- § 2. Jeżeli przeciwko sędziemu zapadł prawomocny wyrok pociągający za sobą myśl ustawy utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który zarządza wydalenie ukaranego ze służby, chociażby wykonano już wyrok dyscyplinarny skazujący na karę łagodniejszą niż wydalenie.

Art. 94.

Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa.

Art. 95.

Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje odwołanie obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu. Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie 7 dni od dnia jego wpływu do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

Art. 96.

- § 1. Po uprawomocnieniu się wyroku sądu dyscyplinarnego przewodniczący sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis wyroku Ministrowi Sprawiedliwości, a ponadto - prezesowi właściwego sądu i kolegium tego sądu.
- § 2. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości, a co do kar wymienionych w art. 82 § 1 pkt 1 i 2 - do prezesa sądu okręgowego oraz do prezesa sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów tego sądu.

Art. 97.

- § 1. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego.
- § 2. Po upływie trzech lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 82 § 1 pkt 1-4, a po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 82 § 1 pkt 5, Minister Sprawiedliwości, na wniosek ukaranego, zarządza usunięcie odpisu wyroku z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego.

Art. 98.

- § 1. Od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne rewizję nadzwyczajną do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego mogą wnieść Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości.

- § 2. Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozpoznaje rewizje nadzwyczajne w składzie siedmiu sędziów, z tym że przewodniczącym składu jest sędzia Sądu Najwyższego.
- § 3. Rewizję nadzwyczajną na niekorzyść obwinionego można wnieść tylko w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia.
- § 4. Niedopuszczalna jest rewizja nadzwyczajna od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego zapadłego w następstwie rozpoznania rewizji nadzwyczajnej.
- § 5. Rewizję nadzwyczajną od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego rozpoznaje Wyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie siedmiu sędziów, z wyłączeniem sędziów, którzy wydali zaskarżone orzeczenie.

Art. 99.

O wznowienie postępowania dyscyplinarnego mogą również wystąpić Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości.

Art. 100.

- § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić, jeżeli umorzenie postępowania lub wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub od wydania wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogły uzasadniać skazanie lub wymierzenie kary surowszej.
- § 2. Wznowienie postępowania na korzyść skazanego może nastąpić także po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogą uzasadniać uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej.
- § 3. W razie śmierci skazanego, wniosek o wznowienie postępowania mogą złożyć jego małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, przysposabiający lub przysposobiony oraz rzecznik dyscyplinarny.

Art. 101.

Rozstrzygnięcia zapadające w toku postępowania dyscyplinarnego wymagają z urzędu uzasadnienia na piśmie i doręczenia ich stronom.

Art. 102.

W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 6

Zawieszenie w czynnościach służbowych

Art. 103.

- § 1. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie.
- § 2. Sąd dyscyplinarny, zawieszając sędziego w czynnościach służbowych, może obniżyć do 50% wysokość jego wynagrodzenia na czas trwania tego zawie-

szenia; nie dotyczy to osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone lub zakończyło się uniewinnieniem, sędziemu wypłaca się zatrzymane wynagrodzenie.

Art. 104.

§ 1. Jeżeli sędziego zatrzymano z powodu schwytania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego powaga sądu lub istotne interesy służbowe wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, prezes sądu może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych aż do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny.

§ 2. O zarządzeniu, o którym mowa w § 1, prezes sądu zawiadamia sąd dyscyplinarny, który niezwłocznie wydaje uchwałę w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchyla zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności.

Art. 105.

§ 1. W wypadkach przewidzianych w art. 50 oraz w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchylenia zarządzenia o przerwie, o której mowa w art. 104 § 1, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego oraz sędziego, chyba że nie jest to możliwe.

§ 2. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach służbowych sędziemu przysługuje zażalenie, a rzecznikowi dyscyplinarnemu - także na uchwałę, o której mowa w art. 104 § 2, o uchyleniu zarządzenia o przerwie; zażalenie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

§ 3. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji.

Art. 106.

Zawieszenie w czynnościach służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny uchylił je wcześniej.

**Przepisy Działu III
utraciły moc**

Dział IV

Aplikanci i asesory sądowi

Art. 111.

Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego i sekretariatów sądowych oraz uzyskaniu wiedzy potrzebnej do zajmowania stanowiska sędziego.

Art. 112.

Aplikantem sądowym może być mianowany ten, kto odpowiada wymaganiom określonym w art. 51 pkt 1-3.

Art. 113.

- § 1. Stosunek pracy z aplikantem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania na czas określony, oznaczony w akcie mianowania.
- § 2. Aplikanta sądowego mianuje i zwalnia prezes sądu apelacyjnego.
- § 3. Mianowanie aplikanta następuje po przeprowadzeniu konkursu przez prezesa sądu apelacyjnego.
- § 4. Przed podjęciem obowiązków aplikant sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu apelacyjnego według następującej roty:
"Ślubuję uroczyście sumiennie wypełniać obowiązki aplikanta sądowego, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej."
- § 5. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa tryb przeprowadzania konkursu, o którym mowa w § 3.

Art. 114.

- § 1. Aplikacja sądowa trwa dwa lata i sześć miesięcy.
 - § 2. Po upływie okresu aplikacji aplikant składa egzamin sędziowski. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, aplikant może przystąpić do ponownego jego składania w ciągu roku od dnia egzaminu poprzedniego.
 - § 4. Zezwolenia na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 2 można udzielić w razie stwierdzenia niemożności przystąpienia do egzaminu w tym terminie. Zezwolenia udziela prezes sądu okręgowego.
- § 3 w art. 114 skreślony

Art. 115.

- § 1. Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym aplikanta, który ukończył aplikację sądową lub prokuratorską i zdał egzamin sędziowski lub prokuratorski.
- § 2. Minister Sprawiedliwości może powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich w sądzie rejonowym na czas określony, nie przekraczający dwóch lat, za zgodą kolegium sądu okręgowego. Możliwe jest ponowne powierzenie tych czynności asesorowi, jednakże ten okres, łącznie z okresem poprzednim, nie może być dłuższy niż trzy lata. W tym samym trybie asesorowi mogą być powierzone czynności sędziowskie w sądzie okręgowym jako odwoławczym.
- § 3. Do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów.
- § 4. Asesorem sądowym nie można być dłużej niż trzy lata. Minister Sprawiedliwości może zwolnić asesora, po uprzednim wypowiedzeniu, za zgodą kolegium sądu okręgowego; przepis art. 60 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 116.

Do aplikantów sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 65, 69 § 1, art. 71 i 79 § 1 i 2.

Art. 117.

Aplikant za naruszenie swoich obowiązków ponosi odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną na zasadach obowiązujących mianowanych urzędników państwowych.

Art. 117¹.

Prezes sądu apelacyjnego, na wniosek kolegium sądu okręgowego, może zezwolić na odbywanie aplikacji pozaetatowej osobie, która:

- 1) spełnia wymagania określone w art. 51 § 1 pkt 1-3,
- 2) została zakwalifikowana na aplikację przez komisję egzaminacyjną po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 113 § 3.

Art. 117².

§ 1. Prezes sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa sądu okręgowego, cofa aplikantowi zezwolenie na odbywanie aplikacji pozaetatowej, jeżeli:

- 1) zrezygnuje on z odbywania aplikacji,
- 2) rażąco narusza obowiązki aplikanta.

§ 2. Cofnięcie zezwolenia na odbywanie aplikacji pozaetatowej następuje z dniem określonym przez prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 117³.

Do aplikantów pozaetatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 111, art. 113 § 2, art. 114 § 1, 2 i 4.

Art. 118.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb mianowania, zmiany warunków pracy oraz rozwiązywania stosunku pracy, a także szczegółowe obowiązki związane z zajmowaniem stanowiska aplikanta, organizację aplikacji sądowej, zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia i postępowanie komisji egzaminacyjnej. **art. 119 skreślony**

Dział V**Kuratorzy, referendarze sądowi, urzędnicy i inni pracownicy sądowi****Art. 120.**

- § 1. W sądach działają kuratorzy sądowi (kuratorzy rodzinni i kuratorzy dla dorosłych), którzy wykonują czynności o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym i profilaktycznym oraz inne czynności określone w przepisach szczególnych.
- § 2. Kuratorzy sądowi pełnią swoje czynności zawodowo (kuratorzy zawodowi) albo społecznie (kuratorzy społeczni).
- § 3. Warunkiem mianowania na stanowisko kuratora zawodowego jest odbycie stażu pracy w sądzie i złożenie egzaminu. W szczególnie uzasadnionych wypadkach

Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego może zwolnić od obowiązku odbycia stażu i złożenia egzaminu.

§ 4. Kuratora zawodowego mianuje i zwalnia prezes sądu okręgowego

§ 5. Do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 72 i art. 73.

§ 6. Wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska, wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa.

§ 7. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz.U. Nr 162, poz. 1125).

Art. 121¹.

Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 68¹ § 1, przez komornika sądowego stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tejże ustawy. **art. 121 skreślony**

Art. 122.

§ 1. W sądach rejonowych mogą być zatrudnieni referendarze sądowi do wykonywania określonych czynności należących do sądów w zakresie postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych.

§ 2. Na stanowisko referendarza sądowego może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze lub wyższe studia administracyjne,
- 4) odbył aplikację referendarską i złożył egzamin referendarski albo odbył aplikację sądową, prokuratorską, notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin albo złożył egzamin referendarski,
- 5) ukończył 24 lata.

§ 3. Aplikacja referendarska trwa sześć miesięcy.

Art. 122¹.

§ 1. Stosunek pracy z referendarzem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania, z dniem określonym w akcie mianowania.

§ 2. Referendarza sądowego mianuje i zwalnia Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego.

§ 3. Przed podjęciem pracy referendarz sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu okręgowego według następującej roty:

"Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku referendarza sądowego służyć wiernie narodowi polskiemu, sumiennie i starannie wykonywać obo-

wiązki urzędowe, przestrzegać prawa, kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej".

§ 4. Do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 24 § 1, art. 26, art. 69 § 1, art. 72, 73 i art. 79 § 1.

§ 5. Za naruszenie swoich obowiązków referendarz sądowy ponosi odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną na zasadach obowiązujących urzędników państwowych.

§ 6. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz.U. Nr 162, poz. 1125).

Art. 123.

§ 1. W sądach są zatrudnieni urzędnicy i inni pracownicy sądowi.

§ 2. Zasady zatrudniania urzędników i innych pracowników sądowych oraz ich obowiązki i prawa określają odrębne przepisy.

nowe brzmienie § 2 w art. 124 wchodzi w życie 30.03.2001 r. (Dz.U. 2000 r. Nr 120, poz. 1268)

Art. 123¹.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa wysokość wynagrodzenia kuratorów zawodowych.

Art. 124.

§ 1. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa:

1) szczególne warunki mianowania na stanowisko kuratora zawodowego, szczególne obowiązki i prawa oraz organizację pracy kuratorów zawodowych w sądzie, zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowanie komisji egzaminacyjnej,

2) tryb powoływania i odwoływania kuratorów społecznych oraz szczegółowy zakres ich obowiązków i praw,

pkt 3 i 4 w § 1 w art. 124 skreślone

5) szczególne warunki mianowania referendarza sądowego, zmiany warunków pracy oraz rozwiązywania stosunku pracy, a także organizację aplikacji referendarskiej, przebieg egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowania komisji egzaminacyjnej.

[§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej określa wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w § 1.]

<§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w § 1, uwzględniając zadania przewodniczącego i członków komisji, wynikające z zakresu i formy egzaminu.>

§ 2a. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady wynagradzania referendarza sądowego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może określać zasady i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych i sekretarzy sądowych oraz innych pracowników sądowych.

[Art. 125.

Minister Sprawiedliwości określa:

- 1) *organizację i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, a także kategorie pracowników sądowych obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak i warunki ich przydziału,]* **pkt 2 w art. 125 skreślony**

<Art. 125.

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, organizację i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, w tym wewnętrzną organizację i zadania sekretariatów, obowiązki kierowników sekretariatów, kompetencje w zakresie nadzoru nad pracą sekretariatów, organizację i zakres działania oddziałów i innych komórek organizacyjnych powołanych do wykonywania czynności z zakresu administracji sądowej, a także biurowość w sprawach sądowych i biurowość w sprawach z zakresu administracji i nadzoru.>

Art. 126.

- § 1. Przy sądach mogą być ustanowieni biegli sądowi i tłumacze przysięgli.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa tryb ustanawiania biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, pełnienia przez nich czynności, zwalniania ich z funkcji oraz zasady i wysokość wynagrodzeń tłumaczy. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może również określać zasady powoływania i działania zespołów biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych

Dział VII

dział VI skreślony

Ławnicy ludowi

Rozdział 1

Wybory ławników ludowych i ich kadencja

nowe brzmienie art. 125 wchodzi w życie 30.03.2001 r. (Dz.U. 2000 r. Nr 120, poz. 1268)

Art. 132.

§ 1. Ławnikiem może być wybrany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył 26 lat,
- 4) jest zatrudniony lub zamieszkuje w miejscu kandydowania co najmniej od roku.

§ 2. Do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ławnikiem powinna być wybrana osoba szczególnie obeznana z problematyką

spraw pracowniczych, celami ubezpieczenia i potrzebami osób ubezpieczonych.

Art. 133.

§ 1. Ławnikami nie mogą być:

- 1) osoby zatrudnione w sądach powszechnych i innych sądach oraz w prokuraturze,
- 2) osoby wchodzące w skład organów, od których orzeczenia można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego,
- 3) funkcjonariusze Policji oraz inne osoby zajmujące stanowiska związane ze ściganiem przestępstw,
- 4) adwokaci i aplikanci adwokaccy,
- 5) duchowni,
- 6) żołnierze w czynnej służbie wojskowej,
- 7) funkcjonariusze Służby Więziennej.

§ 2. Nie można być ławnikiem jednocześnie w więcej niż jednym sądzie.

Art. 134.

- § 1. Ławników do sądów okręgowych oraz do sądów rejonowych wybierają rady gmin, których obszar jest objęty właściwością tych sądów - w głosowaniu tajnym.
- § 2. Wybory przygotowują gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Art. 135.

- § 1. Liczbę ławników wybieranych przez poszczególne rady gmin do wszystkich sądów działających na obszarze właściwości sądu okręgowego, w tym także liczbę ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ustala kolegium sądu okręgowego; liczbę ławników do poszczególnych sądów rejonowych ustala się po zasięgnięciu opinii tych sądów.
- § 2. Prezes sądu okręgowego podaje liczbę ławników do wiadomości poszczególnym radom gmin najpóźniej na 30 dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 136.

- § 1. Kandydatów na ławników zgłaszają radom gmin prezesi sądów, zakłady pracy, stowarzyszenia, organizacje i związki zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, oraz co najmniej 25 obywateli mających czynne prawo wyborcze, zamieszkujących stale na danym terenie, w terminie do dnia 31 lipca ostatniego roku kadencji, w trybie, który określi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.
- § 2. Kandydatów na ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zgłaszają w równej liczbie organy administracji państwowej oraz związki zawodowe.

Art. 137.

- § 1. Wybory ławników odbywają się najpóźniej w październiku roku kalendarzowego, w którym upływa kadencja dotychczasowych ławników.
- § 2. Przed przystąpieniem do wyborów rada gminy powołuje zespół, który przedstawia radzie gminy na sesji swoją opinię o zgłoszonych kandydatach.

Art. 138.

- § 1. Listę wybranych ławników wraz z dotyczącymi ich danymi rady gmin, które dokonały ich wyboru, przesyłają prezesom właściwych sądów najpóźniej do końca listopada. Spośród ławników znajdujących się na tej liście rady gmin wskazują ławników wybranych do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, wymieniając oddzielnie ławników spośród kandydatów zgłoszonych przez organy administracji państwowej oraz przez związki zawodowe.
- § 2. Prezes sądu wręcza ławnikom zawiadomienie o wyborze i odbiera od nich ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów.
- § 3. Po odebraniu ślubowania prezes sądu wpisuje ławnika na listę ławników, którzy mogą być wyznaczani do orzekania, i wydaje mu legitymację.

Art. 139.

- § 1. Kadencja ławników sądów okręgowych i rejonowych trwa cztery lata kalendarzowe następujące po roku, w którym dokonano wyborów, jednak mandat ławnika wybranego dodatkowo wygasa z upływem kadencji ogółu ławników.
- § 2. Po upływie kadencji ławnik może brać udział jedynie w rozpoznawaniu sprawy rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, do czasu jej zakończenia.

Art. 140.

- § 1. Mandat ławnika wygasa w razie orzeczenia prawomocnym wyrokiem pozbawienia go praw publicznych. Wygaśnięcie mandatu z tego powodu stwierdza rada gminy, która wybrała ławnika.
- § 2. Rada gminy, która wybrała ławnika, może go odwołać z własnej inicjatywy lub na wniosek prezesa właściwego sądu w razie:
 - 1) skazania go prawomocnym wyrokiem w wypadku innym niż określony w § 1,
 - 2) niewykonywania obowiązków ławnika,
 - 3) zachowania godzącego w powagę sądu,
 - 4) niezdolności do wykonywania obowiązków ławnika.

Art. 141.

- § 1. Przed upływem kadencji mandat ławnika wygasa z dniem doręczenia mu zawiadomienia prezesa sądu o skreśleniu z listy ławników wskutek zrzeczenia się mandatu z ważnych przyczyn lub odwołania ławnika przez radę gminy.
- § 2. W czasie trwania kadencji nie powołuje się ławnika do pełnienia obowiązków w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalały na jego wybór, oraz w razie

wszczęcia postępowania karnego przeciwko ławnikowi, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

- § 3. W razie zniesienia sądu, ośrodka zamiejscowego lub wydziału zamiejscowego - ławnicy tych jednostek stają się ławnikami sądów, które przejmują kompetencje zniesionych jednostek.

Art. 142.

W razie potrzeby, zwłaszcza z powodu zmniejszenia się w czasie kadencji liczby ławników, rada gminy na wniosek prezesa sądu okręgowego dokonuje uzupełnienia listy, wybierając nowych ławników w sposób określony w ustawie.

Rozdział 2

Prawa i obowiązki ławników

Art. 143.

- § 1. W zakresie orzekania ławnicy są niezawiśli i podlegają tylko ustawom.
- § 2. Ławnik nie może przewodniczyć na rozprawie i naradzie ani też wykonywać czynności sędziego poza rozprawą, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 144.

- § 1. Ławnik może być wyznaczony do udziału w rozprawach do 12 dni w ciągu roku; liczba tych dni może być zwiększona przez prezesa sądu tylko z ważnych przyczyn, a zwłaszcza w wypadku konieczności zakończenia rozprawy z udziałem tego ławnika.
- § 2. Do udziału w rozprawie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych prezes sądu wyznacza jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez organ administracji państwowej i jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe.
- § 3. Wyznaczając ławnika do udziału w rozprawie, zawiadamia się o tym jednocześnie zakład pracy zatrudniający ławnika.

Art. 144¹.

Do rozpoznawania przez sąd apelacyjny spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych prezes tego sądu wyznacza do składu orzekającego ławników z listy ławników powołanych do orzekania w tych sprawach w sądach okręgowych z obszaru właściwości sądu apelacyjnego.

Art. 145.

- § 1. Prezes sądu może wyznaczyć jednego lub dwóch ławników dodatkowych do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy.
- § 2. W naradzie i głosowaniu ławnik dodatkowy bierze udział, jeżeli inny ławnik nie może uczestniczyć w składzie orzekającym.

Art. 146.

- § 1. Zakład pracy zatrudniający ławnika jest obowiązany zwolnić go od pracy na czas pełnienia czynności w sądzie.
- § 2. Za czas zwolnienia od pracy ławnik zachowuje prawo do pełnego wynagrodzenia oraz świadczeń wynikających ze stosunku pracy.
- § 3. Ławnicy, którzy nie pozostają w stosunku pracy, otrzymują za czas wykonywania czynności w sądzie rekompensatę na zasadach określonych, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 147.

Ławnicy zamieszkali poza siedzibą sądu otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według zasad ustalonych w tym zakresie dla sędziów.

Art. 148.

- § 1. Należności, o którym mowa w art. 146 § 3 i art. 147, przyznaje prezes właściwego sądu.
- § 2. Od decyzji prezesa sądu rejonowego przysługuje odwołanie do prezesa sądu okręgowego, a gdy decyzję w pierwszej instancji wydał prezes sądu okręgowego lub prezes sądu apelacyjnego - do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 149.

- § 1. Ławnicy każdego sądu wybierają ze swego grona radę ławniczą, jej przewodniczącego i zastępców.
- § 2. Do zadań rady ławniczej należy w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników i ich reprezentowanie oraz pobudzanie działalności wychowawczej ławników w społeczeństwie.
- § 3. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może określać szczegółowe zadania rady ławniczej oraz jej organizację i sposób działania.

Dział VIII**Przepisy szczególne, zmiany w przepisach obowiązujących
oraz przepisy przejściowe i końcowe****Art. 150.**

W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą do sędziów i innych pracowników sądowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 34, poz. 178 i 182, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, z 1991 r. Nr 55, poz. 234, Nr 88, poz. 400 i Nr 95, poz. 425 oraz z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451), a w sprawach nie uregulowanych także tą ustawą - przepisy Kodeksu pracy.

Art. 151.

Ilekoć w obowiązujących przepisach jest mowa o sądzie dla nieletnich, należy przez to rozumieć sąd rodzinny.

Art. 152.**§ 1. Tracą moc:**

- 1) Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 1964 r. Nr 6, poz. 40, z 1967 r. Nr 13, poz. 55, z 1969 r. Nr 13, poz. 98, z 1974 r. Nr 50, poz. 316, z 1975 r. Nr 16, poz. 91 i Nr 34, poz. 183, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, Nr 19, poz. 145, Nr 31, poz. 214, Nr 35, poz. 228 oraz z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 23, poz. 100),
- 2) ustawa z dnia 2 grudnia 1960 r. o ławnikach ludowych w sądach powszechnych (Dz.U. Nr 54, poz. 309, z 1970 r. Nr 16, poz. 136, z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i Nr 39, poz. 231 oraz z 1975 r. Nr 16, poz. 91).

§ 2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli nie są z nią sprzeczne.